

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. ó.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső s^o számú 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos germond sorát 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Hassenstein és Voglernál (Neuer Markt 11 szám.)
Poston: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyitottéri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Pest, nov. 29. 1869.

(B.) A mai ülésben b. Eötvös, mint miniszterelnöki helyettes, felelt azon interpellációkra, melyek a cattarói ügyben a napokban tétettek.

A miniszter úr igen helyesen különválasztotta a gr. Zichy Nándor interpellációját, mint olyant, mely nem foglalt magában semmi olyan követelést, mely Magyarországnak a pragmatica sanctioban körülírt kötelezettségével ellenkezőnek. Vukovics és Miletics képviselőknek külön feleletet adott. Ezen urak a pragmatica sanctioban és az 1867. XII. t. cz. meg nem egyeztethető követelésekkel állottak elő, azt állítván, mintha a közös hadsereg feladata s a közös védelemmel járó kötelezettség, csak a küllelenség megtámadása esetére volna érvényes, s nem a belbéke és a magyar osztrák birodalom belcsendessége fenntartására is.

Oly új tan ez, mely csak is a leglazább természetű federalistius eszmékkel lehetne összeegyeztethető; de mindaddig, míg törvényeink, szerződéseink meg nem változtatottak, ily doctrinák el nem fogadhatók.

Forradalmi tér ez, melyre lépni a többségnek semmi kedve; s a melyre való törekvést a balközép is határozottan visszaütésitja magától mindannyiszor.

A miniszter határozottan a pragmatica sanctio és az 1867-ki 12. t. cikkéből indult ki, s a közös védelmet ezen szempontból fogta fel.

Kifejtette továbbá azt is, mit már maga a miniszterelnök úr fölémlített volt, hogy t. i. a lázadás okait s az annak szításában működő kezeket majd csak akkor lehet felfedezni, ha a béke helyreáll, s a kellő lépések erre nézve megtétehetnek.

Annál azonban már most is bizonyos, miszerint a lázadásra való ürügy a védelmi erőről szóló törvényezik volt, s hogy különösen a magyar nemzet elleni ellenszenv szítatik.

Mindezekből kiviláglik az, hogy a lázadás, a reactio s a federalismus érdekében s Magyarországon ellen működik.

Az interpellálók közül gróf Zichy Nándor megnyugodott a miniszter feleletén; Vukovics kitérőleg felelt, magyarázgatván elveit, s Miletics határozottan kifejezé elégedettségét.

A ház többsége felállás által tudomásul vette a miniszteri feleletet, mely alkalommal a baloldal s a balközép újból tömegesen a többség ellen szavazott. A balközép vezéréifélfai ugyan mutatták, hogy hajlandók volnának fel is állani; de csak 3-4 baloldali tag állt fel egész határozottsággal.

Újból egy példája annak, hogy a baloldal még akkor is a miniszterium és többség ellen szavaz, a midőn valóságban helyesli a miniszterium feleletét.

Ezután a napirenden lévő tárgy folytatott; de be nem végezve a vita, az holnapra is áthatalad. Vége lesz e holnap, a szólásra felirtak discretiojától függ, mert a tárgy teljesen ki van merítve.

Ne gyalázzuk önmagunkat! ne vádoljunk egész nemzetiséget!

Az „Ellenőr“ 226-dik számában egy cikket olvastam „Erdély“ czim alatt. Azt mondják, hogy e lap szerkesztője erdélyi ember. Lehet. De a jegy nélküli főcikk arra mutat, hogy az „Ellenőr“-nél az erdélyrészi közmívelődési és politikai viszonyokat alaposan nem ismerik. Azt mondták, hogy csak egy fényképek után beszélnek ott az erdélyi állapotokról, s ezért látnak mindent oly komor színezetben. Engedje, szerkesztő úr! hogy az erdélyi magyarság, de az általam egyenjogú testvérként tisztelt és becsült román polgártársak jó hirneve érdekében is, néhány igénytelen megjegyzést tehessenek az „Ellenőr“ cikkének azon állításaira, melyek a valóságtól nemcsak eltérnek, de azzal homlokegyenest ellenkezők.

En az utóbbi szomorú évtizedeket Erdélyben töltém el, s ma is itt lakom, járok, kelek; de az elnyeletéstől való remegés árnyékával sem találkoztam. Inkább azt mondtam, hogy a nemzetünkre, már a mohácsi vést megelőzőt években oly elzsisbasztólag hatott tétlen elbizakodás egy sajnos nemét észleltem.

Mekkora számmal laknak velünk egy fedél alatt a románok, ezt nálunk minden gyermek tudja; de azért nem jutottunk még odáig, hogy saját számunkat és ezzel — részben — kifejezett anyagi erőnket 0-re devalváljuk.

Tudjuk mi azt nagyon jól, hogy a ro-

mánok közt ellenünk nyilatkozó idegenség, néhol gyűlölség, a mesterséges izgatás üveg-házában nevelt plánta, mely e hazai bérczek szabad legén idővel elhervad, el kell, hogy hervadjon.

Itt csak arra van szükség, hogy felelős kormányunk éber szemekkel figyeljen az álomlás kórságában sinlő fanatikus coteriára, s maga idejében, az erély vas markával nyúljon bele a kevés ügyesség-gel és még kevesebb tapintattal szőtt ábránd-hálóba.

Azt mondja az „Ellenőr“, hogy a román „ezer év óta helota módon élt“ közöttünk. Bocssásson meg, de így csak a daco-romanismus gyász-lovagjai szoktak beszélni.

A történeti hagyomány arra mutat, hogy már az erdélyi részek meghódításakor maradtak itt is szabad románok, ép úgy, mint Magyarhon más részeiben, a tótok stb. között. Az meg köztudomás, hogy csupán az erdélyi részekben ezekre ment a román nemesek száma, kik nem 1848-ban lettek szabad polgárokká, hanem századokon át élvezték a nemesi kiváltságokat, a magyar nemesekkel egyenlően. Tény, hogy a „Királyföld“-ön lakó románok több mint 700 év óta egyenjogú polgárok, az alapkiváltság értelmében. Azt is tudjuk, hogy a naszói és orláti román határfőrezdekhez s a székely huszárezredhez tartozott területek lakosai több mint száz év óta egyforma sorsban részesültek a csiki és háromszéki székely határfőrezdekkel. Ezekből önként kiténik, hogy az oláhok, vagy is románok Magyarország területén, különösen az erdélyi részekben, élvezték a rendi alkotmány javadalmait, s viselték a hűbéri rendszer terheit ép úgy, mint magyar, tót stb.; de kiténik az is, hogy az „Ellenőr“ azon daco-román phrasisát: „a román faj ezer év óta helota módon élt“ Erdélyben — bátran visszaadhatja azoknak, kikről kölcsönzött, a nélkül, hogy magát ezáltal megkárosítaná; sőt ily kitételek nem használásából, az a haszna lesz e hazának és nemzetnek, hogy nem fogjuk mi magunk igaznak elismerni ama ráfogást, mintha a magyar elnyomta volna a más népfajokat; mit annál könnyebben tagadhatunk, sőt jogunk van tagadni, mert ime az élet bizonyítja, hogy a honfoglalástól fogva itt talált és ide befogadott népfajok egyről egyig léteznek, mire példát más európai művelt államban hiába keresnénk.

A történet az „Ellenőr“ azon állításának sem ad igazat, hogy a magyar „uralkodó faj“ (Nem volt az „uralkodó faj“, jó uram! hanem politikai, országot alkotó nemzet, melynek a rendiség korában csak a kiváltságosok, de köztük: tót, oláh szintű, mint a magyar nemes, — az egyenjogúság óta pedig valamennyi nemzetiség, fajkülönbség nélkül, alkatrészt képezte és képezi.) — azt tartotta, hogy elég önmagára — minek keverné magát össze másokkal. Már fennebb érintők, hogy minden népfajból voltak a kiváltságosok, de igen a szolgák közt is; azt sem fogja tagadni az „Ellenőr“, hogy a néhány száz családra menő mágnások közt is nem ritka a nem-magyar törzsök.

Ime tehát mily súlyos — de ki nem érdemelt váddal illeté az „Ellenőr“ a magyar nemzetet, teszi pedig ezt oly korban, midőn a z sarnok népfajokra a számolás ideje látszik elkövetkezni. Ugyan miért állítja nemzetünket is e sorba? Miért látszik igazat adni azoknak, kik e sokat mulasztott, sokat hibázott — de sokat is áldozott nemzetet ázsiai barbar hódítóknak szeretik nevezni ma is?! Holott, mint vázlatilag kimutattam, jogban és szolgaságban osztott nálunk minden faj; a nemes élvezte a rendiség adta kiváltságokat, a jobbagy szolgálat urát, lett legyen magyar, vagy oláh sat. egyformán.

Az „Ellenőr“ tovább szemlét tart — sötét szemüvegén át — az erdélyi magyarságon, s bár elismeri, hogy nincs kétségbeesett állása, megtagad tőle minden „erélyt, szívósságot“ (Hát 1863/4 nem bizonyít-e szívósságunk mellett? Hát az a székelyvér, melynek minden csöppje „drága gyöngyöt ér“ — tespedő ereiben lüktet?) sőt még a „fogékonyságot“ is; „előítéletekkel“, a „megszokás slendriánjával“ vádol; majd „remeg-

ni“ lát, majd lehangoltan „tespedni“, s így kiált hozzánk: „így nem fogjuk az oláhokat feltartóztatni!“

Nem is akarjuk ezt tenni nagy jó uram!

En örömmel szemlétem a románok haladását a művelődés terén. E nemes törekvésök vezet el oda, hol őszintén és állandóan, minden utógondolat nélkül, testvéri kezét foghatunk. E művelődés fog náluk ajtót zárnai azon izgatók előtt, kik mindenféle badarsággal képesek a butákat, vermesbekerkeket ma, ellenünk ingerelni. Lesz a románok e kézzelfogható haladásának még más hasznos befolyása is. Ép ennek szemlélete fogja nemes vesenyre kelteni az erdélyi magyar értelmiséget s fiatalágot, mely — miért is tagadnók! — nem a kellő erélylyel mérkőzik e téren a románokkal; holott erre ma nagyobb szükség van, mint volt 1848 előtt; mert ha összehasonlítást teszünk az akkori és mostani viszonyok közt, be kell vallanunk, hogy az arány következő: a románok két évtized alatt értelmiségök szaporításában félszázadra valót haladtak, vagy is annyit, mennyit a magyarnak egy évszázadon át sem lesz vala szabad elmulasztania. No de ennek sokféle oka volt; ezekről jó most hallgatni. En bizom abban, hogy értelmiségünk és fiatalágunk hazafisága és komoly törekvése helyreüti a csorbát s a művelődés terén erőteljesen versenyezve, ép e nemes küzdelemben nyújt kezét román testvéreinek s együtt abban keresendik büszkeségüket, megmutatni: melyik válik hasznosabb polgárává e hazának.

A multa sokban fátvölt kell vetni ép azért, hogy e haza szebb jövőjét karöltve szolgálhassák; mert ez a feladata hazánk magyar és román értelmiségének és fiatalágának.

Ne higyük el azt a mesét, mintha léteznék egy egész nemzetiség, mely a „magyar kiirtását“ forgatná elméjében. Ily rémlátásai csak az „Ellenőr“-nek lehetnek. A mit néhány fanatikus netalan szive mélyéből óhajt, ne fogjuk azt egy derék nemzetiségre! Aztán, van nekünk erélyes kormányunk; mi magyarok és székelyek is elegen vagyunk, s az árnyéktól remegés soha sem volt szokásunk, nem is lesz soha!

Még csak pár szót.

Mit ért az „Ellenőr“ a nemzetiségi kérdés neutralizálásá alatt úgy, mint Svájcban, — nem tudom; ezt tehát érintetlenül hagyhatom.

De az ő kedvéért nem vagyunk hajlandók elefedni, hogy ez az ország Magyarország, és szem előtt tartjuk, hogy itt a törvény az úr, s mi alatta álló egyenjogú polgárok vagyunk, kik nyelvünket régen sem „tukmáltuk“ senkire s ma sem tesszük, — csak annyit mondunk: ez az ország nyelve, ezen kormányozzák, ha nem akarunk Babelt építeni.

Egy székely.

Eszmetöredékek

a közmívelődés némely akadályairól.

II.

A kolozsmonostori gazdasági tanintézet felállítására rég érzett szükségét elégte ki. Mert a ki, különben jó tulajdonokkal bíró néptölkön végig néz, lakát, bazi- és életrendszerét, szokásait és eszméket vizsgálja, ha elfogulatlan, be kell vallania, hogy sok tekintetben e nép igen el van maradva. Őseink hajdan adtak a népnek földet, embereiket pártfogták és az akkori társadalmi fogalmak szerint törvényt és igazságot szolgáltatattak neki; de szellemi művelődésre nem kalauzolták: a nép kezére nem jutottak oly eszközök, melyekkel anyagi és szellemi javát előmozdítva, maga készíthette volna elő jobb jövőjét. Ha a nép a közmívelődés útján haladhatott volna, ma a cultura más fokán állana, más külseje lenne közseégeinknek, előbbre volna a haza. A nép csak a hatalmat ismerte; ennek közegei örködték a törvény és rend fölött, több kevesebb szigorral; a nép az összes társadalom érdekében meghajolni és passiv engedelmessékedni megtanult; de a nép szellemi felvirágzására vajmi kevés történt, bár ez közvetlenül a népnek, de közvetve ép a közhazának is legfőbb érdekében állt vala.

Ilyen volt az idők szelleme.

A népeletet tanulmányozva, látjuk, hogy ez a legszörnyebb ragaszkodással celtung hagyományos

szokásain, s önmagára hagyatva megsontosult eszme- és tettöréből talán századok mulva sem fogna kibontakozni.

Ezer meg ezerre megy azon faluk száma, hol nincs iskola, nincs könyv, nincs miből fizetni valami jobb tanítót, nincs község-háza, nincs jegyzői lak, nincs halottas kápolna; de sőt a közös temető is minden kerítés nélkül a disznók legelő-tanyája; nincs kisedodóvoda, nincs községi istálló, magtárról szó sincs. A szarvasmarha és ló mindinkább satnyul. A nép csikóit már egy éves korában befogja; az igákat gyakran két éves tinók húzzák; a sertés annyiféle, a hány a gazda, de rosznál roszabb; a kerítetlen ugynevezett kertekben egy-két mohós rosz szilvafa, a szőlőkben néhány vad meggy és magról-nőtt hitvány barack felel meg a gyümölcs iránti igényeknek; mert a falukon rendszerint alig van valaki, ki a legkezdetelegesebb kertészethez is értene; a falun végig pocsolják, pernye és szemétkupaczkok undorítják az utcákat; és hogy a községi utak és hidak mily karban tartatnak, csak az nem tudja, ki mindig vasúton, vagy gözhajón jár. (Nem értem ide a szász székeket és vidékeket; ama fennjelzett szomorú kép nem illik ezen ipáros, tisztá és munkás népre, *) melynél az építészetben a csin és rend riktítja párját; s a nevelés s egyéb községi viszonyok épen párhuzamba sem tehető a miénkével.)

Ime, ez csak amegy nagyjából odavetett képe azon külsőleges viszonyoknak, melyek népünket környezik.

Ne emlegesse senki, hogy itt is, ott is csak akad hely, a hol ez máskép van. Kétségbeesítő lenne, ha e tekintetben nem volnának kivételek felmutathatók. De azért ezek mégis csak kivételek maradnak.

Honvédek elfogadása.

Dézs, nov. 25 kén, 1869. — A mult héten tartá a városunkban állomásozó s itten elhelyezett 32-dik magyar királyi honvédszázalaj kerete ünnepeles bevonulását, Szigethi Miklós 1848/9. évi vitézségi érdemeiről ismeretes örnagy vezénylet alatt. Sokan kikocsiztak a város határszéleig az óhajta várt honvédek elfogadására. Az előbb kiállott dézsaknai bányász hangászkar kísérete új bajtársainkat a város utcáin, hol kétfelől a különböző czéhek tagjai szines zászlóikkal díszes sorfalat képeztek. A házak fedeléről nemzeti zászlók lengedeztek, az ablakokból szép női kezek csinos bokorétákat s virágfüzereket szortak honvédeknek elébe, s tavaszi színbe öltözteték a télies utcákat. Mozsárágyuk dörgedezése közt érkezett a honvédség a piacra, s szabályszerű tisztelgés után két részre oszlott; fele, mint a Beszterczén elhelyezendő zászlóalj kerete, rövid pihenés és étkezés után tovább folytatta útját; az itt maradó század keretének legénysége magán házakhoz lőn beszállásolva, a már elkészült ideiglenes három laktanya berendezéseig, hol csak az ágyneműek hiányzanak. Az állandó laktanya terve is kész, mely tavasszal a történeti emléktől óváron fog felépíttetni. Honvédeinket a város gazdagon megvendégelé, a tisztikar tiszteletére pedig jólt, habár kissé drága, társas ebéd rendeztetett a „Magyar korona“ vendéglőben; a lakosság, a megyei és városi tisztikar sok tagjain kívül résztvettek több hazafiak, s a banquetet megyei főispán méltóságos Torma Károly úr is jelenlétével díszesíté. A lakomat élénk zene fűszerezte, s a hazafias felkűszöntéseket ágyuszó kísérete. A küszöntések elsője a Felsőes királyi párt illette.

Erzsébeth királynéknak nevenapját is megünnepeleltük s buzgó imát emeltünk a mindenek urához a mi kegyes pártfogónéknak s jó fejedelem asszonyunk bosszas és holdog életeért, úgy az ev. ref. mint a rom. kath. templomban. Dében közszereletben álló főispánunk Torma Károly fényes ebédre gyűjté egybe a megyei tisztikart; elmés felkűszöntéseket lehetett itt hallani, melyeket az ágyuk dörgése követett. Természetesen a jó kedv nem hiányzott. K. L. B.

Lónyai M. pénzügyminiszter beszéde.

a képviselőház nov. 27 iki ülésében.

Mielőtt a részletekbe mennék át, az iránti meggyőződésemet kell nyilvánítanom, hogy ha volt valami, a mi meggyőzhetett bárkit arról, hogy mennyire szükséges a számadások tárgyalásának kérdését el nem napolni, de mielőbb a számadásokat megvizsgálni és határozni, — legvilágosabban bizonyítani t. Ghyecz Kálmán képviselő ur előadása, melyet annyira jellemez a tárgynak, nézetem sze-

*) De a szorgalmas székelységre sem. Szerk.

rint, kellő fel nem fogása és a tételek hibás egymás elleni állítása (Zaj balról), a számoknak és azok értelmeinek félre magyarázása, (Ellenmondás balról), hogy már ez maga elegendő ok a vizsgálat mielőbbi elrendelésére. Mert ha a baloldalon ezen kitűnő vezérszónoka, ki már évtizedeken át a pénzügyi téren oly kitűnő állást foglalt el, s mind a mellett az államháztartásról számadások felett oly indokolatlan kételyeknek adhat kifejezést, s ez által az országban a kételyek terjesztését előmozdíthatja: már ez maga elég ok arra, hogy a ministerium kérje az azonnali vizsgálatot. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Engedje meg a t. ház, hogy mielőtt a tárgyról magáról elmondanám nézetemet, Ghyecy képv. ur beszédére megjegyzem, miszerint azon taktika, melyet követni látszik, igen jó taktika, mert egy ügy tárgyalásának elhalasztására észszerűbb taktika nem is lehet, mintha azzal állunk elő, hogy az annyira bonyolult, oly széles körű, annyi előkészítést kíván, hogy ahhoz még csak hozzáfogni sem lehet. (Nyugtalanág balról.) Tehát megjegyezve, t. ház, hogy majd később fogok arról szólani, mit rendel a törvény, és mit kell teljesíteni, s hogy azt teljesíteni nem lehetetlen feladat, — most méltóztatnának megengedni, hogy az előttem szólott Ghyecy Kálmán némely állításaira, melyeket állításai tömkelegéből kijegyztem sikerült — válaszoljak. (Halljuk!) Mindenekelőtt megjegyzem, hogy beszéde kezdete és a további folyam közt nagy ellentét létezik. Képviselő ur azzal kezdte beszédét, hogy elismeri a 67-iki számadások összeállításának nehézségeit; előadta, hogy bizonyára nehéz feladat, részletes számadást adni nem alkotmányos uton létrejött előirányzat alapján, mely mégis a kiadásoknál tekintetbe veendő, — továbbá a múlt évben a számadások beadása alkalmával mondott beszédem bizonyos részét idézve, mondá, hogy miután maga a pénzügymin. azt állítja, hogy mindaddig, míg a közös aktívák és passívák, az az a közös követelek és tartozások iránt a két ministerium között a végleszármolás véghez nem ment, pontos számadást nem lehet összeállítani; tehát elismerve a nehézségeket, hozzátéve: ha ez indok akar lenni arra, hogy a ministerium ne számoljon arról, mit ez év alatt bevett és kiadott, hisz mi sem kérünk egyebet — ugymond, mint épen azt, adjon számot arról, a mit kezelt, azaz bevett és kiadott.

Tehát midőn beszéde elején csakis a bevételek és kiadásokról, tehát a kezeléssel kíván számadást, beszéde további folyamában igyekszik kimutatni, hogy az általam 1868 ban okt. 2-án, tehát 14 hónap előtt benyújtott számadás: nem számadás, tételei alaptalanok. E tekintetben hivatkozott beszédemre; engedje meg, hogy én is hivatkozom arra.

Azon súlyos ellenvetésére, hogy ezen számok nem való csak levegőből vett számok, (Balfelől nyugtalanág) melyeknek alapjuk nincs, — föl kelle tennem, hogy a képviselő ur, ki beszédem egyik részét idézte, elolvasta az egész beszédet, és ez esetben pedig hivatkozom arra, hogy e számadások, melyeket én 1868. október 2-án beterjeszték, a valóságos kiadásokat és bevételeket tartalmazák. Idézem beszédemet: „mindezen számadások helyesége megbíráható a felsőbb számvevőszék összeállított és bemutatott részletes kimutatásaiból;“ később azt mondám, hogy 13 ily mellékletet adtam be, azon kéréssel, hogy ezen 13 db. kimutatást a t. ház a pénzügyi bizottsághoz méltóztatnának átadni, hogy magának meggyőződést szerezhesen arról, vajjon az általam bemutatott összeállítások, melyek alkotmányos fogalmakhoz képezt az egyes ministeriumoktól vannak szer-

kesztve, megegyeznek e a legfőbb számvevőszék most bemutatott kimutatásaival? Továbbá, midőn beszédem után felszólt Zsedényi képviselő ur, arra válaszolva ezt mondám: a kiadások, a bevételek minden egyes tétele kellőleg volt ellenőrizve, s én azokat azon kéréssel adom be, hogy a ház a pénzügyi bizottságnak adja ki, miszerint az általam most elősorolt számadások és előterjesztett kimutatások valóságáról, melyek már most ministeriumoktól vannak egybeállítva, magának meggyőződést szerezzen.

Erre az elnök kimondá a határozatot: „a beadványok a 15-ös bizottsághoz tételnek át azon utasítással, melyet a pénzügyminiszter ur kért,“ s miután némelyek azt állíták, hogy a pénzügyi bizottság ezen számadásokat a 13 melléklettel nem látta, kikerestem a ház levéltárából a pénzügyi bizottság jegyzőkönyvét, mert épen a különvéleményben, melyet a pénzügyi bizottság 3 tagja adott be, kik az első pénzügyi bizottságnak is tagjai voltak, állíták, hogy ezen számadások nem látták. Ennek ellenében ime kezemnél van 1868. október 9-én felvett jegyzőkönyve a pénzügyi bizottságnak: Lónyay pénzügyminiszter 2 számadási csomagot mutat be; az egyik kimutatás a magyar ministerium, valamint a horvátországi udvari cancellaria, ugyazint a magyarországi, erdélyi és horvátországi földterhermentesítési és országos alapok bevételeiről és kiadásairól 1867 ben; — a másik kimutatása a magyarországi, erdélyi és horvátországi pénzügyi tárczában, továbbá a magyar-, erdélyi és horvátországi udvari cancellaria tárczájában 1866 és 67 ben előforduló valódi bevételeknek és kiadásoknak, végre a magyarországi, erdélyi és horvátországi postajövedelmek és táviradi kiadásoknak 1866 ban és 1867 ben.

A végzés ez: mindkét csomag átértetik a bizottsági jegyzőhöz, hogy az azokat az országgyűlési irodába tegye le, hol azok a bizottsági tagok rendelkezésére lesznek tanulmányozás végett. Ezen tagok között olvasom Ghyecy Kálmán képviselő ur nevét is; tehát mindazokról, mik akkor beterjesztettek, sőt az alkalmával elmondottak, nem kétkedtem, hogy neki teljes tudomása van.

Egyébiránt ha valaha volt kormány, mely a maga számára jogosan és méltán igénybe vehette azt, hogy az átmeneti korszak nehézségeivel szemben minden tárgy megítélésénél nem képzelt valami legjobbat, hanem a létező viszonyok vétséssének tekintetbe: ezt bizonyára a jelenlegi kormány kérheti maga számára, mert azt hinni, hogy azon 18 évig tartott korszak, mely 1848-tól az alkotmányos korszak visszaállításáig lefolyt, nem teremtett oly körülményeket, melyeket egyszerre megváltoztatni, gyökeresen reformálni nem lehet, és hogy ezen 18 év, mely minden viszonyainkra s általában alkotmányos viszonyaink kifejlésére akadályozólag hatott, az államszámadások fontos be rendezésére akadályozólag nem hatott, állítani nem lehet, és ha Ghyecy t. képviselő ur, mind az általam mondottakat, mind azokat, melyeket az irodában letettem a végül, hogy azokat a pénzügyi bizottság minden tagja megtekintse, méltóztatott volna teljes részrehajlatlanság nélkül megtekinteni, bizonyára meggyőződött volna arról, hogy az 1867-iki számadás nem is lehetett oly alapon, mint az 1868 iki. Miért? Azért, mert 1867 ben csak a pénzügyminiszteriumnak volt külön számvevőszék, s annak is csak a régi szerkezetű; a többi ministerium számvevőszéggel nem bírt, hanem volt egy országos számvevőszék Budán, Szebenben és Zággyban. Mi több, még a pénzügyi ministeriumnak sem volt némely szakokban ilyen számvevőszék, a mennyiben nem lehetett azonnal a pénzügyiség minden ágaiban ily számvevőszéget teremteni; az

ügykezelés megzavarása nélkül — és így történt, hogy a dohány-, bányajegy, jogilleték, bányászatra vonatkozó számvevőszék csak később, az év második felében tételtek át a ministeriumhoz; hasonlóképp a postai és táviradi ügyekre vonatkozólag is — miután ezek csak az év második felében vétettek át véglegesen, mindezen számadások a régi mód szerint Bécsben kezeltettek, — a Bécsben létezett számvevőszék által ellenőriztetek.

Mi lehetett tehát irányadó, mi indokolja az 1867 ki számadás alaposágát? Semmi más, mint a mit múlt évi beszédemben is említettem, és a mi az itt fekvő iratokomokban foglaltatik, hogy a kezelési kimutatások a legfőbb számvevőszék által összeállított tételeken alapszanak.

Nem mulasztatom el az alkalmával Ghyecy Kálmán t. képviselő urnak egy megjegyzésére nézve megtenni észrevételeimet. Ghyecy Kálmán ur ugyanis így szól: Hogy is lehetnek ezen számadások helyesek, hisz a horvát egység csak a mult országgyűlési folyamata alatt jött létre. De én azt hiszem, t. ház, hogy ha mindamellett már 1867. a horvátországi pénzügyi kezelést átvette a kormány, ez nem hibán, de talán érdemül tekintendő. Mert a magyar kormány kötelességének ismerte a koronázás ténye után azonnal megtenni minden lépést az iránt, hogy mindazon terület, mely a magyar szent koronához tartozik, pénzügyi tekintetben ne Bécsből, de Budáról igazgattassék. Nemcsak Horvát-Szlavon országokban, de a határvidéken is haladéknélkül átvette a magyar ministerium a jövedelmek kezelését, (helyeslés a jobboldalon) tehát ha azokról számolt, hogy a mint azokról számolnia kellett, csak alkotmányos kötelességeit teljesíté; ezt a kormány ellenében, ugy hiszem, nem lehet szemrehányásként felhozni. (Jobbról helyeslés) Nagyon hosszadalmas volna, t. ház, ha mindazokra akarok felelni, miket Ghyecy t. képviselő ur felhozott, (Halljuk!) de nem is jegyeztem fel mindazon számokat, melyek ő általa e részben, czélja elérése végett — elősoroltat; csak azt jegyeztem meg, hogy az 1867 ben beadott számadásban minden bevétel és kiadás bennfoglaltatik. A mi azon általános észrevételét illeti, melynek indokolása végett egy rakás számot idézték, hogy az 1867. évi kezelési tételei nem egyeznek az 1868. évi zárszámadással, megjegyzem, hogy nem is egyezhetik az 1867. számadás az 1868-dikkal, mert egészen más alapon készült az egyik, más alapon a másik számadás, — mert az egyik kijelölési kimutatás, a másik zárszámadás. — Nemcsak Ghyecy képviselő ur, de a pénzügyi bizottság kisebbsége is azon véleményét nyilvánítja, hogy már azért sem lehet az 1867. számadásokat megvizsgálni, mert az 1868. esztendői zárszámadásban 1867 iki évi hitelmaradványok és hátrálékok, valamint számos az 1867-ik évi számlára 1868-ban történt bevételek és kiadások is fordulnak elő. A különvéleménynek ezen állítása azt tanúsítja, hogy a különvéleményt adó tisztelt urak az eddig fenállott számvételi rendszer elveit kevésbé ismerik.

Minden zárszámadásban ugyanis a mult évi tételek átmennek a jövő évre, és így az 1867-iki számadásban foglaltatnak 1866 diki tételek; az 1866-dikban 1865 dikiok stb.: eunnélfogva, ha ezen elv állana, ugy az 1867 iki számadást sem lehetne megvizsgálni, mert benne 1866 dik évi tételek fordulnak elő. És így minden számadás megvizsgálhatatlan volna; mert a dolog természetében fekszik, hogy sok kiadás van, melynek folyóvá tétele a reá következő évrnek első hónapjaira esik, azonban ezen kiadások a zárszámadásnál foglalt mérlegben teljesen elkülönítve fordulnak elő, s így kiszámítható: összesen véve mennyi kiadás történt a törvényhozásilag megszavazott egyes tételekre.

isméltetnek, a sikerre nézve az alkalmazott szabályoknak tisztán kell előtűnni.

A leghabakabbi művészeti teremtmény sem nélkülözheti a szabályok alkalmazását. Mindenki, minden szabadság mellett is, az eszményi képmények valóítására bizonyos technikai eljárás kíván. Így a festőnek pl. a színek vegyítésénél bizonyos szabályokra kell figyelni, a nélkül, hogy ezért képménye eredetiségében gátoltatnék.

Minden festő ugyanazon anyaggal, eszet- és festékekkel dolgozik, s mindenki más képményeket teremt velők. Így minden köfaragó ugyanazon márványból, ugyanazon szerszámokkal és a köpfaragás ugyanazon szabályai szerint a legkülönbözőbb szobrokat faragják, melyek szellemének jellegét hordják magukon, s más köpfaragótól eltérők.

Így a gyermekek sajátosságai se korlátoztatik, még kevésbé veretik bilincsbe, ha a gyermekert az alkalmas anyagot alkalmasan használni tanítják. Minden tanítvány más alakot épít ugyanazon építő eszközökkel; más formákat állít elő ugyanazon papírcikkokkal; más ábrákat rak ugyanazon fécsekkel, és más képményeket alakít ugyanazon anyaggal, miglen a sokaság játékok és foglalkozási eszközök, a velők foglalkozó gyermekeknek, ugyanazon tárgyaknak csak ismétlései.

A Fröbel módrend magyarázatánál legnehezebb feladat, a gyermekek játékos foglalkozásainál egy határozott törvény alkalmazását megértetni, és azt nem fonák szíben tüntetni elé. Mindenáron az alkalmazás módját kell látni, hogy vele tökéletesen egyetérthessünk.

Nem fér el e kis ismertetés szűk határai közt

De még egy tárgy iránt kívánok felvilágosítást adni. (Halljuk!) Én részemről nyilvánítom, hogy mennél részletesebb és mennél mélyebben beható az a megvizsgálás, annyival inkább kell óhajtanom azt, nehogy a számadások pontossága iránt téveszmék keletkezhesenek; nem is tartok attól, sőt meg vagyok győződve arról, hogy ha az átmeneti nehézségeket tekintetbe véve, a két számadásnak különböző formáját figyelembe véve valódi szakértők fogják bírálai a számadást, azoknak alaposága bebizonyuland, mert az 1867. számadás Bécsben főnálló legfőbb számvevőszék által, tehát oly hatóság által, mely önálló, a magyar ministeriumtól függetlenül működött, ellenőriztetett; az 1868 diki számadások pedig szintén ellenőriztetettek és nem csupán ugy, a mint Ghyecy Kálmán képviselő ur mondta, hogy a kiadások és bevételek könyveztetek, hanem a főnálló főkönyvelő osztály által ellenőriztetettek; miután minden egyes fizetés az illető minister által tárczájára valóban utalványoztatott: nem lehet kétség az iránt, hogy a vizsgálat eredménye bizonyítani fogja a számok helyességét. Sajnálom, hogy midőn Ghyecy t. képviselő ur az én octoberi előterjesztésemet átolvastam méltóztatott, nem méltóztatott figyelni egyszeremind arra, hogy én ugyanazon alkalmával bemutattam a háznak azon utasítást is, mely mellett a ministerium ö Felségének 1867. decz. 8 kán, tehát az 1868-dik év kezdete előtt, egy felterjesztést tett. Ezen felterjesztésben ugyanis azt kérte a kormány, hogy miután a bécsi számvevőszék most már nem ellenőrizheti a magyar államháztartást, addig is, míg a törvényhozás e kérdésben intézkedik, ö Felsége egy önálló ellenőrzést gyakorló főkönyvelési osztály felállítását rendelae el. Ezen utasítást is szerencsém volt a háznak akkor bemutatni, és ugyanszon ülés végén az én kérésemre és az elnök kívánságára Paisz Andor jegyző azt a házban fel is olvasta, én pedig kértem a házat, méltóztatassék az a pénzügyi bizottsághoz átadni, miután szükségesnek láttam, hogy a pénzügyi bizottság ismerje, mily ideiglenes ellenőrzési rendszabályok léptettek életbe az 1868 dik évre. Ha a t. képviselő ur figyelemmel méltóztatik olvasni ezen utasítást, akkor eme rendszabályok 2. § ban határozottan megállapítja fogja találni az ellenőrzési szabályokat. Az 15 és 16 dik § ban pedig részletesen akként történik intézkedés az ellenőrzésről, hogy a ki ezen utasítást átolvassa, meggyőződhetik arról, hogy az 1868-diki számadások minden egyes tételének alaposnak kell lenni. (Folytatása következik.)

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése nov. 29-én.

Gr. Mikó Imre közlekedési minister felel Fehér Miklós képviselőnek a losoncz-hatvani vasúti munkálatok halogatása tárgyában tett interpellációjára, s időközben felmerült elgördíthetlen akadályokat emlit fel.

B. Eötvös József mint ministerelnök-helyettes felel a f. hó 25 kén beterjesztett s a dalmátiai ügyeket illető interpellációra. Gr. Zichy Nándor kérdésére kijelenti, miszerint hiszi, hogy interpelláló ur az intézkedések részletezését nem óhajtja, erre a kormányt, épen azon intézkedések czélja kockáztatása nélkül, felhívni nem lehet; általában kijelentheti, hogy a nézete szerint szük-séges és észszerű intézkedéseket a kormány megtette.

Vukovicznak kérdéseire kijelenti, hogy igenis, a magyar ezredok Dalmáciába való küldése a magyar kormány tudtával történt; meglepte a ministert, hogy ez iránt kérdést intézni szükségesnek látta a képviselő ur, holott a pragmatia sanctio

annak kimutatása, miként a Fröbel világnézete szerenti általános világtörvény: az ellentétek kiegyenlítése, egyszeremind minden tevékenységnek törvénye. Hogy a gyakorlati játékszerek magyarázata érthető legyen, azoknak csak némi megjelölése elkerülhetetlen.

Az ellentétek törvénye az egész természetben, úgy mint az emberi művelődés teremtményeiben mindenütt kimutatható. De nem a tárgyakra, hanem csak a tárgyak tulajdonaira vonatkozatható, melyek mindenkivel — habár a fokra nézve különbözők — közösök. A tárgyak ezen általános tulajdonai soha sem képeznek tökéletes ellentéteket, hanem mindig csak mint relativ ellentétek léteznek és közvetítők, tagok által összekötöttek vagy kiegyenlítettnek.

Ezen általános tulajdonok következők: 1. Az anyag, mivel az anyagi világ minden tárgya anyagias természetű. 2. Nagyság, mert nincs tárgy nagyság nélkül. 3. Alak, mely nélkül semmi látható nem létezik. 4. Szín, mert tökéletesen szín nélküli semmi sincsen. 5. Nehézség vagy súly. 6. Hang, mely valami módon minden anyagból kicsalható, legalább más tárgykalkal érintkezés által.

7. Szám, mert minden részekből áll, melyek csak szám által határozhatók meg. 8. Irány vagy fekvés, mennyiben egy egésznek részei a térben különböző irányt jelölnek.

Ehez jönnek a nevezett tulajdonok által feltételezett tulajdonságok, mint: szag, íz, a testek térfogata, kiterjedés, határszabás, átlátszóság stb.

TÁRCZA.

A gyermek-kert és a gyermeki játék fontossága.

Marenholz-Büllow B. után közli: báró Perényi Málvina, gróf Hessenstein Mórni.

VI.

A gyermeki munkának legtetemesebb és semmi más által ki nem pótolható áldása azonban erkölcsi befolyásában áll. A gyermek- és fiatalemberek korai képesség, szokás és munkaszeretett valódi öröngyal, miglen az később az elszegényedés ellen a lehető biztosítékokat nyújtja. Már a gyermek életének kötelesség teljesítésével kell kezdődni, hogy későbbi pályafutása valódi erkölcsies legyen. De kötelességteljesítés, s cselekvési képességet igényel. Ilyen képességet az első életkorra előállítani, a gyermekeknek legfőbb feladata.

De a czélzott eredményt hiában várnók csak mechanikus munkától, a gyermeke ráerőltetett foglalkozástól. Csak az hozhat teljes erkölcsi nyereséget, a mi neki tetszik, mi képzelő tehetségét érinti, és érzelmeit ébreszti. A gyermeknek a szó teljes értelmében önmunkásnak kell lenni, egész lélekkel kell iparkodni, ha kezei tevékenyek. Ez ismét csak ugy történik, ha valami olyat alkot, mi neki örömet szerez, azaz: ha tevékenysége által valóban valamit alkot.

És épen ebben áll a Fröbel-féle foglalkozási eszközök jellemzője, hogy egy teremtt alkotást már a gyenge gyermeki-erőknél is lehetségesé

és az 1867. 12. d. cikk figyelembe vétele után belátható volna, hogy a közös védelem kötelezettségénél fogva a kormány a magyar ezredék kivonása végett lépéseket ép úgy nem tehetett, mint nem tehetne az osztrák kormány sem, ha a közbéke és nyugalom helyreállítása végett az osztrák katonaságnak Magyarországra kellene szállítania.

Ezek előre bocsátása után Miletics képviselőnek is kijelentheti, miszerint a jelen eset jövőre nézve igenis alkothat praecedens annyiban, a mennyiben a közös hadsereg a közbéke és nyugalom helyreállítására épen a fenti törvények értelmében hasonló módon bármikor is felhasználható, kívánatos azonban, hogy a törvények egyszerű teljesítéséből fagyulóléteket kelthető intézkedések ne magyarázassanak ki. (Válasza nagy helyesléssel és éljenekkel fogadtatott.)

Elnök feltevére a kérdést, a ház erős többsége tudomásul veszi a kormány választát.

Erre a ház napirendre tér, melyben az az 1868. ki zárezámadásokra nézve benyújtott két indítvány és bizottsági jelentés folytatódó tárgyalatván, szólott Bánó József, Tisza Kálmán, Máriássy Béla.

Zsedényi Ede személyes kérdésben szól Máriássy ellen.

Felkiáltások: nem személyes ügy. (Zaj.)

Elnök csenget, (Balról: halljuk; jobbról: nem személyes ügy.)

Elnök kérdést intéz a házhoz, vajlon ez tekinteli a házszabályokkal való visszaélést, hogy Zsedényi képviselő úr a személyes ügyben engedett szót másnemű nyilatkozatok tételére használja?

(Az általános zajban, mely viharos közbekiáltásokká fajul, még folyton hallani jobbról: nem személyes ügy; elnök kérdésére: igen; balról: halljuk; személyes ügy.)

Elnök hosszasan csenget; folytonos zaj közt Zsedényitől elvonja a szót.

Somossy nagy zaj közt szólni kezd, szerinte az a kérdés, lehet-e valakit a ház előtt indokolás nélkül politikai renegátának nevezni vagy nem (zaj, jobbról: nem az a kérdés), azt hiszi, ily elkeresztelés személyes ügy, és Zsedényi csak oly joggal elnevezhetné Máriássyt „ujjonnan szült” jobboldalnak.

(Nagy zaj, eláll, nem ide tartozik.)

Elnök feláll: Én, t. ház, több ízben kijelenttem, hogy igyekezni fogok a szabályoknak megfelelni, ez igyekeztem folyton meg is volt, de kijelentem azt is, hogy csak addig foglalom el az elnöki széket, míg a fenti kijelentésemnek megfelelni tudok, és a ház többsége eljárásom ellen nyilatkozni nem fog; jelenleg én a házszabályok szerint kérdeztem a házat, helyesen jartam e el a szónak Zsedényi képviselő úrtól való megvonásánál, a ház eljárásom ellen nyilatkozott. . . .

(Mindkét oldalról: nem nyilatkozunk; helyesen jart el. Általános felkiáltás: Napirend!)

Igy a zaj és zűrzavar, mely alatt csak maga Zsedényi maradt (elmondott felszólalásának conceptusát jegyezve papírra) nyugodtan, véget ért, s a ház napirendre tér.

— A kolozsvári honvédkerület főparancsnoka, Graef Ede magyar kir. tábornok, következő lelkes sorokkal kérte fel, a honvédszázalok felszólására, zászlóanyáknál, az erdélyi részek több urhölgyeit, honleányait:

„A magyar nemzetnek egyik legbőbb óhaja teljesült akkor, midőn ő császári és királyi Felsége, törvényesen megkoronázott apostoli királyunk, a nemzet kivánataira a honvédelmi törvényt szentesíteni kegyel. dett.

„E nagy hazai intézmény ma már áll; nemzeti erős akarat s fiainak kitartó lelkesült igyekezete által már odáig jutottunk, hogy rövid idő alatt törvény és szokásos ünnepélyességgel felszentelendő hadiöbögők alá seregeltetünk.

„A legmagasabb kegy nekem juttatta a szerencsét ezen honvédkerület parancsnokává lenni, s különösen megtisztelve érzem magam most, midőn Nagyságodat a honleányi kötelek legszebb, legszentebbikének elvállalására a . . . ik . . . zászlóaljnak zászlóanyává lenni felkérni szerencsés lehetek.

„A zászló felszentelése a törzsállomás helyén . . . valószínűleg csak a jövő tavasz elején fog megtörténni. Nagyságodnak kegyes akaratától függ e magasztos nemzeti ünnepélyen személyesen jelen lenni, vagy helyettese által személyesítve ezen köteleket teljesíteni, mit is velem tudatni kérem bator, hogy annak idejében a még szükséges közlendőket Nagyságodnak tudtára hoznom lehessen.

„Hazafias bizalom által vezérelt kérésem után levén Nagyságodnak Kolozsvárt 1869. november havában, honfi szolgája Graef, m. kir. tábornok.”

Az alapnevelésügy barátaihoz!

Van szerencsém mindazokat, kiket az eddig oly kevés figyelembe részesített alapnevelésügy fejlődése érdekel, örömmel értesíteni, hogy az alapnevelők legközelebb Pesten megalakult országos egylete azon elv nyomán, mely szerint nevelővé épen úgy, mint orvosává vagy mérnöké senki sem születik, s ilyenké a szülők is csak a nevelés tan

tanulmányozása folytán válhatnak, kitzűzött céljához képest „Alapnevelők és szülők lapja” cím alatt 1870. d. év január hó elejétől fogva havi füzetek alakjában szakközlönyt indítand meg. E közlöny az intézeti (kisdudovai) és házi alapnevelés mikénti gyakorlására nézve szolgáló a nevelők, tanítók és szülők kalauzául, míg ellenben a „tárza” egészen a gyermek világnak leendő szentelve, a mennyiben itt az alapnevelés keretébe illő elbeszélések, gyermek-költemények, talányok, társas játékok stb. közölletnek. Munkatársak a neveléstani irodalom ismert nevű bajnokait volt szerencsénk megnyerhetni, a „Társzát” pedig főmunkatársunk M. Kalósa Róza urhölgy, ki a gyermek irodalom terén kitűnő érdemeket szerzett, gazdagítandó jeles tollával.

Közlönyünk előfizetési ivét 1,500 példányban bocsátottuk szét, mivel azonban úgyünk királyhágtóni szives pártfogói közül csak keveseket van szerencsém ismerhetni, szükségének vélem közlőnyünkre itt e becses lapok hasábjain is fölívni a t. közönség rokonszenves figyelmét, tisztelettel kérve különösen a szülők, nevelők és néptanító urakat, hogy ezen — közszükséget pótló — közlöny, mely nem nyereszkesedési vágyból, hanem csak is a helyes irányú alapnevelés minél nagyobb körbeni terjesztése érdekében bocsátatik ki egyelőnk által, anyagilag úgy, mint szellemileg is gyámoltitni kegyeskedjenek.

Ezen, gyermekeiket a legnagyobb kincs a jónévelésben részesíteni óhajzó szülőkre nézve nélkülözhetlen házi tanácsadóul szolgáló közlöny (mely havonként 3—3 ivnyi tartalommal borítékban jelenend meg) előfizetési ára egészévre csak 2 frt, mely összeg a lap kiadóhivatalához Debreczenbe küldendő be. A lap tartalmára vonatkozó közlemények alólirt szerkesztőhöz Álmosdra (Biharmegye) intézendők.

Kelt Álmosdon, novemberben 1869.

Szabó Endre,
az „Alapnevelők és szülők
lapja” szerkesztője. *)

Napi hírek.

— Királyné ő Felsége f. hó 1-én Triestbe utazott. Távolléte hat hétig tart.

— A bizottság, melyet Kolozsvár képviselőtestülete a végből küldött volt ki, hogy „Kolozsvár történeté”-nek mikénti kinyomatásáról véleményt adjon, mint tudjuk, véleményével még nem készült el. Nem kétkedünk azonban, hogy ezzel késni nem fog s az ajánlat olyan lesz, mely a város méltóságát és a szerző érdemeit egyaránt szem előtt tartja; communitásunk pedig bizonyosan igyekeznék meg a nagy becsű művel mielőbb gazdagítani a magyar irodalom kincseinek sorozatát, s végre méltán elvárhatni Kolozsvártól, hogy azon férfintól, ki érteke a munka elkészítésével oly nagy áldozatokat hozott, meg nem vonja a morális elégtételt, mely csak a mű lehető legdíszesebb és mielőbbi kiadásában található fel.

— Tűz volt kedden délelőtt k. monostor-utcában. Egy pajta égett el. A vizipuskák gyorsabbak voltak a harangozók figyelménél, s a tűz egyetlen vészharang kongása nélkül eloltott.

— Fáklyászenével lepték meg tegnapelőtt este, mint nevenapja előtti estén, dr. Czifra Ferencet tanítványait.

* A „Magy. Polg.” 143. d. számában nov. 29. ki kelettel egy rövid cikk jelent meg, mint az id. szerk. megjegyzi: „igen tiszteletre méltó s tekintélyes egyentől.” Polemizál lapunkok a „Közönség köréből” című rovatában megjelent közlemény ellen, mégis egy helyütt „közönségi hős”-t emleget. Figyelmeztetni kívánjuk az „igen tekintélyes” egyéniséget, hogy a „Közönség köréből” ezimen megjelent közleményekért a szerkesztőség felelősséget nem vállal, ezért olvashatja lapunk mai számának ugyanazon rovatában Dr. Ratin feleletét is; tehát a „közönségi” jeles kifejezést itt rosszul használta fel, mint gyanúsított jelzőt.

— A helybeli fogyasztó-egylet bizottsága f. hó 2. kán ülést tartott, s elhatározta, hogy a jövő év elején működését megkezdő egylet használatára négyféle márkákat 5, 10, 50 krajczárosokat és 1 forintosokat nyomtat. Tudomásul vette az ajánlkozokat, kik a kávé, cukor s világiási eszközöknél 2, más fűszeremleknél 5, ruhamemleknél pedig 10% díjlemondást ajánlottak. Közlebről a sütődék hivatnak fel. Az egylet már eddig többet számít 300 tagnál.

— A nápolyi zsinaton részt veendő, f. hó 1. én utazott el a királyhágtóni részből Bernáth Albert.

— Szt. Ágotáról örömmel jelentik, hogy oda nov. 27. kén honvédek érkeztek, kiket a lelkes kis város a lehető legnagyobb kegyelemben részeselt, s saját gyermekeiként tekint. Tudósító dícsérőleg emeli ki a honvédek magaviseletét, s meggyőződése, hogy a velük szemben nyilatkozott rokonszenvezés után is csak erősödni fog.

— Az első magyar államsorsjáték kibuzása f. hó 1. én ment végbe Budán a magyar királyi pénzügyminiszteriumban, nagyszámú közön-

*) Tisztelettel fölkérem az Erdélyben megjelenő lapok t. szerkesztőseit ezen közlemény becses lapjaikban szives átvételére.

ség jelenlétében. E sorsjáték jövedelme tudvalevőleg a szegényebb sorsú (közös) iskolák fűlegelésére van számván vállás- és nemzetiség-különbég nélkül. A nagyobb nyeresemények következők: A főnyerő százezer frrtal 172,191 szám; a második nyerő tízezer frrtal 140,074 szám; ötezer forintot nyertek a 105,084 és 274262 számok; 1,500 frrtal a 145,377, 227,432, 169,346, 193,013, 45,819, 274,805 számok; 1,000 frrtal a 91,700, 159,095, 78,390, 73,964, 88,539, 189,560, 121,081, 269,773, 171,151, 194,724 számok. A többi apróbb nyeresemények között van 10 szám 500 frrtal, 200 szám 100 frrtal, 200 szám 50 frrtal és 2,000 szám 10 forinttal. Az utóbbi nyeresemény mindazon sorsjegyekre esik, melyek a 77. és 100. sorozathoz tartoznak; megjegyzendő, hogy mindegyik sorozathoz 1,000 sorsjegy tartozik.

— A „tordamegyei jobboldali kör” tagjai f. évi december 12. kén d. e. 10 órára évi nagy gyűlésre meghivatnak; tárgyai a középponti választmány tagjainak, valamint a járási bizottsági tagoknak is megválasztása, s több a kört érdeklő fontos ügyek — reform kérdések feletti tanácskozás — miért a tagok minél számosabban megjeleni felkértenek. Az alapszabályok értelmében és a központi választmány határozatából: Tordán, decz. 1. 1869. Kállói Nagy Imre.

— A királyné nevenapján, épen midőn Rajner Pál helyügyminiszter a képv.-ház szerencsekívánatát tolmácsolá, hirtelen beugrott a szobába Rudolf a trónörökös és harsányan kiáltá, magyarul: „éljen a mama!” A csókot megkapta érte.

— A honvédelmi m. kir. ministeriumnál a honvédség elszállásolása iránt folyó tárgyalások rövid időben be fognak végezteni. A kitzűzött cél, „hogy a honvédség együttesen laktanyákban helyeztessék el,” kevés kivétellel majdnem mindentitt eléretett.

— Egy pesti lap írja: Deczember elsején nagy változás megy végbe journalistikánkban. A Századunk mindenestül a Pesti Naplóba olvad. Főszerkesztő továbbra is Kemény Zsigmond, de „felelős szerkesztő” Urvary Lajos. A lap irányja kevés változtatással, a mint hirlik, ugyanaz marad. Továbbá bizonyos, hogy a „Magyar Újság” újnével tovább nem fog élni. Az Ellenőr újévkor — mihelyt a M. U. bevégzi pályafutását — megnagyobbodik.

— A földmívelés, ipar-és kereskedelemügyi m. kir. minister Simon Mátyás kolozsvári postahivatali gondnokot a pesti, Jaekl Ferenc postahivatali gondnokot a szerző Zsigmond, de „felelős szerkesztő” Urvary Lajos. A lap irányja kevés változtatással, a mint hirlik, ugyanaz marad. Továbbá bizonyos, hogy a „Magyar Újság” újnével tovább nem fog élni. Az Ellenőr újévkor — mihelyt a M. U. bevégzi pályafutását — megnagyobbodik.

— Gyöngyös városára Horvát Boldizsár igazságügyért diszpolgári oklevéllel tisztelte meg. Nota bene Gyöngyös város képviselője (Berez Ferenc) a legtigrisebb tigris. („Szek. Hir.”)

Nemzeti színház.

Decz. 1. én: „Lucia.”

Decz. 2. kán: „Áldozat.” A czimszerepet ez alkalommal is Szépné Mátrai Laura adta. Már ismerjük őt Zenő szerepében, s a mint emléksztünk, elismerőleg szoltunk annak idejében játékaról. Ezúttal sem lehetünk másként. Különösen ki kell emelnünk az örült jelenetet, melyben igen jól harmonizált a művésznő kedélye és előadási modora a költő által teremtettt helyzettel. Zenő melancolicus fájalmát, midőn a balot felett zokog, s hol szakgatott, hol vontatott hangon ad kifejezést lelki gyötrelmeinek, büen esetelte. Takács (Zarand) nem mutatott rendkívül nagy eredményt fel, de nem is ejtette el szerepét. Danecz Nina (Csilár) ma szerepkörén kívül működött, meg is látszott játéka. Különösen az utolsó felvonás nehézségei jóval felülhaladták tehetségét, abban gyenge volt. Erdélyi sok jó akaratot tanusított és szerepét meglehetősen jól betöltte.

KÜLFÖLD.

Páris, nov. 29. Ma nyitattak meg a kamarák trónbeszédét. Napoleon császár így szolt: Nem könnyű dolog, Franciaországban a szabadságnak szabályszerű és békés használatát bebizniti. Az egészséges közérzelem azon szabadság ellen, mely néhány hónap óta veszélyes kihágások által a társadalmat fenyegette, — visszahatólag lépett fel.

A tehetetlen támadások egyedül arra szoltak, hogy bebizonyítsák azon kötelék szilárdsága, mely a nemzet szavazatában leli alapját. A dolgok állása a határozatokban való szabad szellemet kívánja. Franciaország szabadságot és rendet akar. A rendért én kezeskedem; — önk — uraim! segítsenek nekem a szabadságot megmenteni. Ezen cél elérése végett egyenlően tartunk magunkat távol mind a reactiótól, mind a forradalomtól.

A senatus-consultummal határozottan egy új haladó korszak megnyitását czéloztam. A mi feladatunk abban áll: hogy a felállított elveket érvényre juttassuk. Az önk elé adandó kormány elöterjesztvények öszintén szabadelvével jellemmel bírnak.

Ezen kormányi előterjesztvények következőkre vonatkoznak: a polgármestereknek a helyhatósági tanácsok által választása; továbbá a lyoni és a párisi külvárosi helyhatósági tanácsoknak az általános szavazati jog alakján választása; Páris város helyhatóságának a kamarák által választása; a kerületi tanácsok felállítása, a főtanácsok jogkörének kiszélesítése; a decentralisatiónak a gyarmatokra kiterjesztése; és a közhivatali működésnek a

képviselői állással öszszeegyeztethetősége. Ezeket kívül sok oly kérdés, melyek a népesség érdekeit közvetlenül érintik, lesz tárgyalás alá veendő.

A trónbeszéd feleliti a földmívelés, az oc-troik és a vámszabályzat tárgyában működött szakbizottmányokat. A császárság helyzete megnyugtató eredményeket tanusit. Az üzletek nem pangnak; a közvetett bevételek eddig 30 millióval mutatnak fel többet, mint a múlt évben; a folyó budgetek tetemes feleslegeket tüntetnek föl; és az 1871. ki budget a közszolgálati ágak tetemes javítását, és a közmunkák megfelelő javadalmazását engedendimeg.

Mindezek eszközzéséhez azonban még a közhatalmaknak a kormányval való egyetértése kívánatik meg. Szerencsét kívánok magamnak ahhoz, hogy a barátságos hatalmakkal való jó egyetértést fentartva láthatom. Az uralkodók és népek maguk is kívánják a békét. Okaink vannak rá, hogy jelenkorunkra blszkék lehessünk.

A új világ megszünteti a rabszolgaságot; Oroszország felszabadítja a jobbágyaságot; Anglia igazságot szolgált Irlandnak; a Középtenger medencéje régi fényére látszik visszaemlékezni; a püspököknek római gyülekezeteiből csak a bölcsesség művét, a békülés művét várhatjuk.

A trónbeszéd megemliti a Pacific-vasutat, a távirat huzalt, a Mont-Cenis vasutat, a suezai csatornát, és a császárnak jelen voltát ez utóbbinak megnyitásánál, azon országban, a hol egykor a francia fegyverek tündököltek.

A választások igazolása után megkezdendő rendes ülészek kétségkívül szerencsés eredményeket idézend elő. Az országnak a közügyekben való közvetlen résztvevése a császárságra nézve újabb erőt képezend. A kamarán áll, bebizonyítani, hogy Franciaország a szabadelvti intézményeket kihágások nélkül képes elviselni.

Páris, nov. 28. A „Public” jelenti, hogy a régi majoritás képviselői ma öszsze fognak gyülekezni.

Egy Lesseps által aláirt, s Ismailából kelt táviratban ez mondatik ki: „Ama képtelen tudósítások ellenében, melyek a suezai csatornai részvényeket lenyomják, fölhozhatja ön, hogy 10 nap alatt 30—35000 tonnát képviselő hajó ment át a földközi tengerről a vörös-tengerre, s tért vissza Port Saidba a nélkül, hogy a partgátak bármínő megrongálása fordult volna elő.”

A „Constitutionnel” írja: Egy a követek által tartott gyülekezett, mely hozzájárult a 116 képviselő interpellatiójához, — a császárság fentartása és a szabadság mellett nyilatkozott. Azon indítvány, hogy a ministerium interpelláltassék és az első napon rögtön a kabinetkérdés tárgyában felszólaljanak, — Ollivier által ellenzetett. Ellenben Ollivier azon indítványja, hogy az interpellatió csak a választások igazolása után adassék be, elfogadtatott.

A „Patrie” jelenti: Hirszerint a Porta ultima ma küldetik el Cairóba; és abban a khedive arra szólították fel, hogy 10 nap alatt vesse magát alá a szultán akarataának. Az ultimatum azzal fenyegeti a khedivet, hogy ellenszegülés esetében le fogna tétetni, és Fazyl fogna helyébe tétetni. Flórencz, nov. 29. Az „Ital. Corr.” jelenti: A magyar király ő felsége holnap Coruba ekezik, és hat órai időzés után folytatja útját Brindisibe.

Flórencz, nov. 29. Az „Opinione” jelenti: Castagnola követ és Gevone tñok felszólítottak Lanza által, hogy lépjenek be a cabinetbe.

Legújabb.

Corfu, nov. 30. A magyar király ő Felsége jó egészséggel ma ide érkezett.

Páris, nov. 30. A „Patrie” írja: Midőn a császár a trónbeszéd e szavait olvasta: „a rendért kezeskedem én,” minden oldalról a tetszés jelei hangzottak. A trónbeszéd végén a legmelegebb éljenzés tört elő. A képviselők eskürehívása közben, midőn Rochefort neve hangzott, a gyűlés ezt hangoztató: éljen a császár!

Páris, nov. 30. A kamara mai ülésében Favre Gyula a következő tárgyakban terjesztette elő interpellatió iránti kívánalmát A kamara elnapolása; a megyefőnököknek a választásoknál való beavatkozása; a Párisban júniusban végbement zavargások és a Loire-és Aveyron melletti kőszénbányákban a zavargásoknak véres elnyomása tárgyában. Végül egy törvényjavaslatot terjesztett elő az alkotmányozó hatalom szabadkétának kizárólag a kamarához utalása végett. A helyügyminiszter azt kívánja, hogy ez utóbbi törvényjavaslat, mint alkotmányellenes, az előleges tárgyalásban ejtessék el. Ollivier azt kívánja, hogy régi ügyrend tartassék érvényben mindaddig, míg a kamara megalakul. Végül elhatározott, hogy a kamara a bureauk megválasztása után szabadja meg az interpellatiók időpontját. Raspail, nagy zaj közt, azon indítványt teszi, hogy a minister helyettesessék vád alá a miatt, mivel gyilkossági tények elkövetésére szolgáltattott okot.

Páris, nov. 30. A többségi pártnak Ollivier elnöklete alatt ma tartott gyülekezeteiben így nyilatkozott Ollivier: Hogy a szabadságot megmenthessük, az elvek és személyekre való tekintettel a terjedelmes békülékenység futjára kell lép-nünk.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

A közönség köréből. *)

A m.-vásárhelyi kir. ítélő tábla elnöke báró Apor Károly a „Pesti Napló”-ban és a „Kolozsvári Közönség” 134. ik és 135. számaiban megjelenik a nagy közönség előtt, így nyilatkozattal, melyben tófalvi igazságtalan ügyét védeni, eljárását pedig humanusnak kitzűntetni igyekszik.

Már védelme kezdetén azt állítja a nemes báró ur, „hogy tetsze nekem az ő tófalvi ügyét a közönség eleibe hurcolni, és a bel és külföldi

*) Hódolva az „audiatur et altera pars” elvének, közreadjuk e feleletet, mint zárszót az ügyben; felelősséget azonban érte nem vállalunk. Szerk.

sajtóban ezen magán „enyim tiéd“ feletti ügyben azon téves véleménynek erőszakolnivaló feletét, hogy ő a legigazságosabb ügyet, a legembertelebb uton, erőszakolta végrehajtásra.

A nagy közönség báró ur! a melynek itélészeke előtt a tófalvi ügyével állunk, ha nem győződött meg úgy igazságatlansága felett, azokról a mit én ez ügyben közreadtam, s a mit több magyar lap felhozott, bizonyosan meggyőződhetett véleményre kiadott nyilatkozatából.

1. Előmeri ugyan is a báró, hogy Pataki János 1607-ben ősi és felesége által Tófalván birt javakra nova donatiót nyert.

A régi törvényekből tudjuk, hogy nova donatio különösen akkor eszközöltetett, midőn a donatió maga idejében statuto nem követte Trip. 11. 12. 2.

A nova donatio tehát a donatio lételét feltételezi, és így — Tófalva 1607 ke előtt is donatioalis helyeség volt.

2. A székely örökségek, a székely constitucio értelmében, ősi családi hitbizományok (fidei commissio) voltak, hogy pedig a tófalvi birtok nem székely örökség, bizonyítja a báró ur, azon állítása által, hogy a b. Apor család 1835 ben szerezte meg vásár után a tófalvi birtokot. Ezen vásár által, ha a tófalvi birtok valaha székely örökség természetű lett volna is, a székely örökség természetét elveszítette.

3. A tófalvi állományait után 1848 előtt fizették az adót, már pedig ha a tófalvi birtok székely örökség természetű lett volna, a kormányzó 1823 ban 8447. szám alatt kelt rendelkezése értelmében, az adó alól ki lehetett volna venni mindenesetre kifogás alá nem jövő okmányok alapján, ez nem történt; mert hiányoztak a hiteles okmányok arra nézve, hogy a tófalvi birtok székely örökség természetű lett volna. Igaz ugyan, hogy a tófalvi jóság akkori birtoka, nem volt oly nagy mester a bizonyítékok helyreállításában, mint a báró ur, de a bárónak sem sikerült volna akkor a tófalvi donatióval jóságából székely örökséget csinálni.

4. Az 18¹⁹/₂₀ -ban keresztüllvitt urbéri összeírás ezeket foglalja magában: „Conscriptio possessionis Tofalva urbarialis“

Ezután következtek 19 urbères család neve és azoknak állományai.

Hogy 1841 ben a határ felmérte, igaz lehet, de hogy a tisztesség közbenjöttével a faluak és határak szabályozását eszközölte volna, a perben bé nem tudta bizonyítani. Ha a felett adatok léteznének, azokat bizonyosan előmutatta volna a per folyama alatt.

Már pedig az eskümintából látható, hogy a báró még azt sem tudta, melyik esküszövegben tagosította birtokát; mert másképpen nem esküdött volna meg arra, hogy a határtagosítás 1842 vagy 1843 ban történt, s pedig ha szabályszerű tagosításról lehetne szó, mily könnyen kivethette volna a báró a tisztésigél a szükséges adatokat, annál is inkább, mert a per folyama alatt az alperesek a tagosítás szabályszerű voltát tagadták. De hogy szabályszerű nem lehetett, kiteszik magából a tagosítás korczülvitele módjából; ugyanis a falu két sor házból lévén építve, az alsó házból mivel tér helyen fektett az udvari földekhez vette, több a tófalvi birtokában lévő jobb földdekkel együtt, és az alsó részén lévő házakat leszedette, és a falu hegyen lévő telkek udvarába csináltatta fel; ugy, hogy minden hegyen lévő telekből két és három telket csinált, és azokba betette a falu alsó részén lévő leszedett házak nélkül maradt urbèreseket, és az addig a tófalviak által birt

jobb földeknek szinte felét elvette, és mégis követelte az egész az előtt szokásban volt, és báró Bálintit családnak addig tett egész szolgálóat, melyet a tófalviak minden ellenkezés nélkül tették is egész 1848 ki évig. Ily szabályozás keresztüllivetél a tisztesség még báró Apor Károlynak sem engedte volna meg.

Azt állítja továbbá a báró ur, hogy a maroszeiki tisztés közbenjöttével tagosította birtokát s létesítette a haszonbéri szerződéseket, mit igazol azon körülmény is, hogy a megszábot haszonbéri feltételekkel elégtelenlét tófalvi szelér a maroszeiki tisztéshez elközlözhetés, engedélyért folyamodván, az nekie megadatott és a közte és köztök fennforgó kölcsönös követelések kitisztázására a tisztés bizottságot küldött ki!!

Ha a tófalviak haszonbérsek voltak mint állítja, miért folyamadtak a tisztéshez elközlözhetési engedélyért? hát az árendások is „plebes adstricti“ voltak 1848 előtt.

Látja báró ur! mily absurdumot állított, s hogy levágta a fát lábai alól.

Hiszem nem sok jogismeret kell ahhoz, hogy a haszonbérsek elközlözhetek a haszonbérbe birt telkekről akár mikor minden engedély nélkül, de jobbágyok ezt akár mely időszakban nem teheték, a honnan kiteszik, hogy a báró állítása szerint is a tófalviak jobbágyok voltak.

Az első állítás, hogy a tisztés közbejöttével létesítetle volna a haszonbéri szerződéseket, egészen új, a per folyama alatt elő nem fordult. Vagy azt gondolja a báró ur? hogy a tisztés háta megé buván, könnyebben fog kibontakozni ezen mindenesetre kellemetlen ügyből?

Nagyon csalatkozik! mert a tanuk vallomása a báró ur állítása ellen bizonyít.

Ugyanis a báró a perben 4 tanura, Gazda József, Kiss Lajos, Ilyés István és Calliani Emaunuelle hivatkozott.

Ezen tanukkal igyekezett a báró ur állítását bizonyítani, miszerint a tófalviak a tagosítás alkalmával, ideiglenes, a visszavétel feltétele mellett kötött szerződések által kapták volna állományukat.

Lásunk tehát mit vallanak a tanuk! Gazda József volt udvari tisztje és b. Apor kanczelistája így vall:

A IV-ik kérdőpontra: hallomásból tudom, hogy a tagosítás után több tófalvi lakos elközlözött más községekbe, továbbá ő maga hallotta b. Apor rendeltést adni, hogy embeirevel szerződések kötfessenek, de ő a szerződések kötfésekor jelen nem volt; látott a féle szerződéseket Bodoni Eleknel, de tartalmokat nem ősméri.

Az V-ik kérdőpontra, a hol egy évre kötött szerződésekről van szó, semmit sem tud.

Kiss Lajos csak annyit vall, hogy a tófalviak 1848 előtt szolgálót tettek.

Ilyés István a) állítja szerződések lételét, de a szerződések kötfésekor jelen nem volt b) látott eféle szerződéseket; de nem látta mindegyiket s nem tudja melyik tófalviak látta a szerződését. c) nem tudja ha valjon mindenik szerződésben vagy csak némelyekben és melyekben állott azon feltétel, hogy egy esztendőre adattak a tófalviaknak az állományok. d) Vallja, hogy szerződéseknek kellett lenni, mert a volt szokás a báró udvarában, és a jóság commassálva volt. e) Továbbá vallja a tanu, hogy a szerződéseket — vagy Bodoni Molnár — vagy Calliani a volt tófalvi pap készítette.

Calliani Emaunelle volt lelkész Tófalván 1848 előtt, a IV-ik kérdőpontra így vall: a ta-

gosítás után Petru Vetian, Theodor Szabó és Luca Moldován más községekbe költöztek el (azokat tudjuk); hanem egy év múlva visszaszólunk és nem költöztek egy évre szóló szerződések.

Az V-ik kérdőpontra: tanu látta szemével Simon Gábor szerződését, a ki állományt kapott „auf ewige Zeiten als Colonial Unterthan.“

A VI-ik kérdőpontra állítja, hogy Apor a tagosítás alkalmával elvette Boár Todortól az állományt; de más adott neki als emColonial Unterthan auf immer währende Zeiten, tanu jelen volt ezen szerződés létrejötté alkalmával külföldön kérdőpontra azt feleli a tanu, hogy a tagosítás alkalmával a báró az állományokat tetzés szerint felcsörölte; de az nem igaz, miszerint meghatározott időre adta volna neki használatot véget. Tanu mindezeket tulajdon tapasztalásából tudja: mivel az akkori időben Tófalván lelkész volt.

Ha báró ur vagy más valaki kételkednék ezen kivonatban kiírt és a német nyelvből hűsége magyar nyelvre fordított vallomás valódisága felett, közre fogom adni a vallomásokat hiteles másolatban német nyelven, a melyben azok felvételek.

Lássuk már most a báró ur által letett esküt: „1842 vagy 1843 ban, midőn tófalvi birtokomat tagosítottam, a kezükön lévő birtokok nékie és illetőleg birtok elődeinek akár általam, akár megbízásomból udvariststem által a visszavétel feltételeinek határozott fenntartása mellett adatott használatra szóbeli vagy írásbeli szerződés alapján.“

Ezekből világos először, hogy egy tanu sem vallja azt, a mire a báró ur megesküdött, mert egy sem látott oly szerződést, mely meghatározott időben szólna és a visszavétel feltételét is magában foglalná; s pedig erre szükség lett volna, hogy ama hires esküt letette.

2. Hogy a szerződések, melyek létrejöttek, a melyeket Calliani tanu lát is, nem meghatározott időre szólottak, hanem örök időkre és semmi visszavételét stipuláló feltételt magokban nem foglaltak. Továbbá azt állítja a báró ur: „ezen ítéletek egyike szerint 9 szegődményes a szerződévényi viszonyunk általuk lett elismerése alapján feltétlenül a birtokvisszaadásra lett kötelezve.“

A tófalviak soba el nem ismerték azt, hogy ők szegődményesek lettek volna, és csak ráfogás báró ur! Hogy pedig a per folyama alatt ily elismerés részéről nem történt, kiteszik az a 283. szám alatti indokból, a hol az állítatik, miszerint 1855 ben, a midőn t. i. a Bach rendszer legjobban grassált Erdélyben, egy felosztott cs. kir. járási hivatal előtt nyilatkoztak volna 9 en a tófalviak közül, hogy ők szerződés mellett bírvák állományukat.

Tehát ezen beismerés nem a törvényszék előtt történt, ezt a per folyama alatt kétségbe hozták a tófalviak, s a báró ur jól tudja, hogy urbéri perekben a politikai hivatalok előtt felvett jegyzőkönyvek semmi bizonyítót erővel nem bírnak.

Térjünk vissza most a delegációra. Nagyon szépen elbeszéli a báró ur, hogyan eszközölte a delegációt a második bíróságra néve és beismeri azt is, hogy a tófalviak a felülvizsgálat az erdélyi legfőbb bírósághoz intézték; de a báró ur azon jogos feltevésből indulva ki, miszerint a magyarországi kir. itélő tábla ítéletei felett a felibe helyezett hétszemélyes tábla van hivatva ítélni, ismételve folyamodott az illetékességi vitának elintézéséért.

Ezen helyeti köteleységnek tartom a báró úrnak eszébe juttatni, hogy a felülvizsgálat egyik

példányát ellenészrevételei megtétele végett végzileg kikapta; ámbár ezen eljárás törvénytelen volt, miután az urbéri perekben az ellenészrevételek megtétele sehol sincs megszabva.

No de ez, ugy látszik, azért eszközölte a báró ur, hogy harczolhasson véleménye mellett az illetékesség kérdésében.

Bátor vagyok megkérdezeni a báró urat: miért harcolt oly keményen a mellett, hogy pere ne az erdélyi legfőbb bíróságnál, hanem a kir. kuriánál Pesten látsassék el??

A báró ur jól tudja, hogy a kir. főkörmányszék a harmadbírói eljárást magának fenntartotta, s mindazonáltal szorgalmazta a delegáltót harmadbíroságra néve is. Mi lehetett ennek az oka? megmondom én: a báró ur tudta, de hogy is ne tudta volna, mint kir. tábla elnök, hogy az erdélyi kir. legfőbb bíróságnál a székelyföldi urbéri perek félretettek egy új, a székelyföldi pereket illető rendelkezésig.

A csel jól fogott, mert úgy a székelyföldi viszonyokat szabályozó miniszteri rendelet előtt — ellátatott.

Hogy a jöndulnatk és száruakozó könyörületességnek határain is túllépett a báró ur, a mint állítja, kiteszik azon körülményből, hogy két családdal ugyan megbékélt, de hogy? az egyik családnak szondelyes háza, csire és pajtája meg voltak becsüelve 500 frtra, ezen becsárban azokat megtartotta; de minthogy a szolgálmány hátraléka 544 forintra rugott, így a nevezett családnak még 44 forintot kellett utánpótolni, hogy egyéb termékeit az árveréstől megmentsék.

Es ezt nevezi a báró ur könyörületességnek! Nem a könyörületesség, hanem az illedelem határain lépett túl a báró ur több, — védelmi nyilatkozatában felhasználta — bűtös és aljas rágalmasz, rosakaratu tanácsadó s több hasonló kitételekkel: de ezen a téren a báró urat nem követem, hanem azokat egyszerűen visszautasítom, remélve, hogy más alkalommal ügyét tárgyilagossabban fogja előadni.

Azt mondja a kir. tábla elnök ur: „tisztja és kétségtelen tulajdonát nem engedi a tófalviaknak, hogy jogtalan keresményükkel rosakaratu tanácsadójukat még továbbra is hízalják!“

A fenn megtárgalt ítéle meg a közvélemény, ki részén áll a tisztja és kétségtelen tulajdon: „tisztja és kétségtelen tulajdonát nem engedi a tófalviaknak, hogy jogtalan keresményükkel rosakaratu tanácsadójukat még továbbra is hízalják!“

A fenn megtárgalt ítéle meg a közvélemény, ki részén áll a tisztja és kétségtelen tulajdon: „tisztja és kétségtelen tulajdonát nem engedi a tófalviaknak, hogy jogtalan keresményükkel rosakaratu tanácsadójukat még továbbra is hízalják!“

Továbbá ítéle meg a közvélemény azt is, ha vajjon rebns sic manentibus nem a báró ur fog gyarapodni a tófalviak tulajdonával?! Torda, nov. 27. 1869.

Dr. Ratiu.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Dec. 2-kán: 5°, Metaliques 100 frt 59.90. 5°, Nemzeti kölcsön 100 frt 69.45. Kamat 59.90. 1860. Kölcsön 75.75. Bankrézvény 724. Hitelintézi részvény 267 frt 250.—. London 10 ft st. 125 frt 20¹/₂, kr 124.80. Ezüst 122.75. Cs. királyi arany 5.88⁵/₁₀. Földterhelmentesítési kötvények: Magyar 79.50. Temesi 76.—. Erdélyi 75.75. Horv.-Szlavon 82.75.

Sz. 31145. 1869.

(607)

(1-3)

(10)

^{1/2}

(4-4)

f. adó.

Fogyasztási adó-haszonbérletének árverezése.

Ezennel közhírré tetetik, miszerint a bor- és hús fogyasztásról járó adónak az alatt megnevezett helységekben, az árszabályzat III-dik osztályzat alapján beszedése 1870-ik év január 1-től december hó végeig, vagy hallgatolagos megújítás fenntartásával 3 évre 1870 január 1-től 1872 december hó végeig, nyilvános árverés útján haszonbérbe adatik.

A bérleni kívánóknak előlegesen következök adatnak tudtal:

1) Az árverés 1869 december hó 10 és 11-kén d. e. 9 órakor a m.-vásárhelyi m. k. pénzügybíró bizottság irodájában, M. Vásárhelyt fog megtartani. 2) A kiküldési ár a bor- és húsról nézve az alábbi kimutatásban foglaltatik. 3) A II. III. és IV. csoportokban foglalt községekben a bor- és hús fogyasztási-adó beszedési joga csak csoportonként, egyetemben fog berbe adatik, egyes községekért (kivéve az I. alattit) tett ígéreteket el nem fogadtatnak. 4) A többi feltételek az előlírta igazgatóságnál, valamint a m.-vásárhelyi m. kir. pénzügybíró bizottságnál, a szokásos hivatali órák alatt megtekinthetök.

I.

a bortól a hústól összesen

frt kr frt kr frt kr

60 — 60 — 120 —

1. Ákosfalva

II.

18 — 100 — 118 —

2 — 2 64 2 64

18 „ 102 64 120 64

összesen és egyetemben

III.

— 10 1 10 1

— 40 1 40 1

— 15 1 15 1

— 20 1 20 1

— 133 1 133 1

— 61 53 61 53

— 289 58 289 58

összesen és egyetemben

IV.

— 20 41 20 41

— 19 40 19 40

8 — 10 13 13

7 — 16 70 23 70

15 „ 66 64 81 64

összesen és együttesen

15 „ 66 64 81 64

A m. kir. pénzügy igazgatóságtól.

Kolozsvárt, 1869, november 27-kén.

(609)

Hirdetés.

(1-4)

Nemes Tordamegyében a M.-Vásárhely felé vonuló országútban és a Maros jobb partján fekvő M. Ludá községében, a korcsmárlási, illetőleg a bor, ser és pálinkaáruzási jog a jövő 1870-ik évi április 24-ik napjától kezdve, egymásután következő három évre, az itt évi januárius hava 24-ik napján a nevezett községben tartandó közárverés útján haszonbérbe lévén kiadandó, a vállalkozni szándékozók oly megjegyzéssel értesítettnek, hogy a bor és ser-áruzási jog a pálinka-áruzási jogtól elválasztva, külön szerződés mellett fog kiadatik. A szerződések részletes feltételeiről tudomást szerethetnek M. Ludason királyi postamester Hantz Pál, Kolozsvárt Ürmösi Samu ügyvéd uraknál.

Nyomatott az ev. ref. főtanács betétivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

!! Hamisít ellen óvás tételik !! Cs. kir. kiz. szab. ujonan javított, amerikai és angol szabadalomlevéllel ellátott általános kedvelt

Anatherin-Szajviz

POPP J. G.

gyakorló fogorvos és szabadalomtulajdonos Bécsben, Stadt, Bognergasse 2.

E szajviz, megvizsgálva a bécsi orvosi egyetem és saját 20 évi gyakorlat által kitűnően hasznosnak bizonyult a száj minden kellemetlen büze ellen, valamint műes odvas fogaknak és gyökereknek elhanyagolt tisztítása ugy a dohányszag ellen. Felülmulhatlan szer ez: beteges könnyen vérzős, üdült lobbos foghús, síly, különösen tengeren utazóknál, csúzos és köszvényes fogbetegségekben, a foghús elválása és enyészésében, különösen az előhaladt életkorban, miáltal idő változások különös érzékenység áll be; szolgál a fogak tisztítására általában, szintugy hasznosnak bizonyult a foghús rothadásánál, különösen megbecsülhetlen inogó fogaknál, oly baj, melyben annyi görvölés szenvedni szokott: erősíti a foghúst s a fogakhoz való szilárdabb odaragaszodásáért eszközöl; beteges fogakkal bírókát óvja fogfájás ellen, az igen gyakori fogköképződéstől; a szájnak kellemes üdöség és hűvességet, valamint tiszta izlésképességet kölcsönöz, minthogy abban a szívós nyálkát feloldozza, s így könnyebben eltávolítható, amiért is a szajviz-javitásra behatással van.

Egy palack ára 1 frt 40 kr. osztr. ért. Bepakolásért 20 kr. Növényi fogpor: Tisztítja a fogakat olykép, hogy naponkénti használata által nemcsak az általában oly kellemetlen fogkö éltávolíthatik, hanem a fogak máza is fehérésség és szépségben fokozódik.

Egy doboz ára 63 kr. osztr. ért. Anatherin fogpászta. E fogpászta egyik legkényelmesebb fogtisztító szer, mivel semminemű az egészségnek ártalmas anyagot nem tartalmaz; ásvány alkateszei a fogak zománcára hatnak anélkül, hogy azokat megégetnédnek, a pászta szervegyrései pedig tisztítják azokat és valamint azok zománcát és a nyálkából éltávolítják; a szájrészeket a bennelevő olajok frissítik: a fogak fehérsége s tisztasága is növekszik. Különösen ajánlható az vizen s szárazföldön utazóknak, minthogy sem ki nem ömölhet, sem pedig a naponkénti nedves használat által el nem romlik.

Egy szelence ára 1 frt 22 kr. osztr. ért. Fogólmom. Ezen fogólmom azon per és folyadékból áll, mely az üres korhadt fogak kitömésére azért használatik, hogy a fogak eredeti alakjai ismét helyreállíttassanak, s hogy általában ontszü tovább terjedése megakadályozassék, miáltal az életmaradékok további összegyűjtése, valamint a nyál és egyéb folyadékok, s a csontanyag további megengása a fog inogó (mitől a fogfájalom származik) megfoghatók.

Egy tok ára 2 frt 10 kr. osztr. ért. RAKTÁRAK

ezzen, kitűnő tulajdonságai miatt mindenütt, sőt Németország, Helvézia, Török- és Angolország, Amerika, Holland, Belgium, Olaszország, Kelet és Dél-Indiában méltán érdemelt elismerésben részesülő cikkek léteznek valódi és friss minőségben.

Egy palack ára mint eddig 1 frt 40 kr. o. ért.

Kapható: Kolozsvárt: WOLFF J., Dr. HINZ Gy. ENGEL J. és BINDER gyógyszerészek és KARVÁZY J. Tordán: Wolf gyógyszerész. Dézsen: Krémer Sámuel. Deján: Bosniaki és Gergely. Medgyesen: Foltber gyógyszer. Nagy-Ényedben: Othen J. gyógyszer. M.-Vásárhelyt: Fogarasi D. és Bucher. Szászváron: Leonhardt. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zlatkán: Weiss gyógyszer. Sz.-Somlyón: R. Tarsa Ign. Kézdi-Vásárhelyt: Nagy Jakab. Bőcsényben: Lányi J. gyógyszer. Nagy-Bányán: Papp gyógyszer. N.-Károlyban: Jellinek gyógyszer. Szinnyer-Várdalján: Gerber gyógyszer. Szebenben: Sill Mih. Müller gyógyszer. Zóhrer, Steiner. Brassóban: Fabik gyógyszer. Jekelius gyógyszer. Anken C. és társa. Károly-Fehérvárt: Wagner könyvárus. Segesvárt: Markus Fr. Teutsch J. B. Misselbacher. Beszterczen: Dietrich és Fleischer. Tergovits Ed. Nussbeck, Textoris G. M. Nyir-egyházaán: Bacsa B. gyógyszer. Reich, Pavlovich. Balázsfalván: Fülöp és társa. N.-Altdson: Beck M. Gy.-Sat.-Miklóson: Mikó M. Sz.-Udvartélyt: Beczásai Em. Földvért: Temner E. Bassóban J. V. Müller, gyógyszerész.

Haszonbér.

Frendel Déneznek Kolozsvártól két-óránnyra országot mentén, attól 1/2-ed órányira fekvő dezmeéri összes birtoka, (mely az erdők kivételével áll 151 hold szántó-, 94 hold kaszáló-, 1 hold szőlő-, 12 hold legelőből) 1870 év Szent-György napjától kezdve 3 egymásutáni évre kiadó.

Értekezhetni a tulajdonossal Vizaknán, akár Kolozsvárt Tompa Károly ügyvéddel sétatéruteza 3 szám.

(579) (9-10) Eredeti államj-sorsjegyek játéka mindent törvényesen van megengedve.

F. é. december 9-kén lesz a legújabb nagy tőke kisorsolás, mely a magas államkormányzót engedélyezve és biztosítva van.

Csak nyeremények huzatnak. Főnyeremények:

100,000 porosz tallér,

100,000, 60,000, 40,000, 20,000, 15,000,

12,000, kettő a 10,000, kettő a 8000,

6000, három a 5000, hat a 4000, három

a 3000, tizenegy a 2000, huszonhárom

a 1500, százharminc a 1000, 500,

kétszázötvenkettő a 400, 300, háromszáz-

harminc a 200, négyszázkettő a 100,

16,150 a 47, 40, 30, 22, 12 porosz tallér.

Minden kihúzott sorsjegynek nyerne kell.

1 egész eredeti államsorsjegy ára 7 ft. o. é.

1 fél ” ” ” 3 1/2 ” ” ”

1 negyed ” ” ” 1 1/4 ” ” ”

Az összeg beküldése mellett, vagy legkörü-

nyebben a most közzéadott postajegy által-

minden hozzájárult inteztetel, a legutóbbi

videkekre is pontosan és titokban teljesítetik; s a

huzás után érdekeltjeinknek a húzási lapotrom

s a nyeremények azonnal megküldetnek.

Kérjük fennbbi sorsjegyeket össze nem

lévesztani a tiltott ígérvényekkel, mert állunk min-

denki eredeti államsorsjegyet kap kezdő.